

INTENTIEVERKLARING KIMA
Met betrekking tot de samenwerking in het
Kennis en Innovatie programma Marker Wadden

Partijen,

1. Ministerie Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat in deze vertegenwoordigd door Directeur Rijkswaterstaat-WVL van het Directoraat Generaal Rijkswaterstaat, Dr. R. Allewijn
2. Natuurmonumenten, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, gevestigd te 's-Graveland, hierna te noemen: 'Natuurmonumenten', rechtsgeldig vertegenwoordigd door de Directeur Natuurbeheer dhr. T. Wams
3. Stichting EcoShape, Building with Nature, een private rechtspersoon gevestigd te en kantoorhoudende aan de Burgemeester de Raadsingel 69, te Dordrecht, hierna aangeduid als "EcoShape", in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de Directeur Ir H. Nieboer
4. Stichting Deltares gevestigd te Delft in deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de Algemeen Directeur Ir. M. Smits

Hierna gezamenlijk 'partijen' genoemd, overwegende het volgende:

1. Marker Wadden is een initiatief gericht op een gefaseerde realisatie van grootschalige natuurontwikkeling in het Markermeer. Marker Wadden beoogt een bijdrage te leveren aan het Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES) voor het Markermeer. Met de ontwikkeling van een archipel van eilanden en een onderwater landschap van ondieptes en geulen wordt een verbetering van water- en natuurkwaliteit van het Markermeer nagestreefd.
2. De eerste fase van Marker Wadden wordt uitgevoerd door een samenwerkingsverband van Rijk, provincie Flevoland en Natuurmonumenten. Dit project omvat de aanleg van vijf eilanden en een omringend onderwater landschap bestaande uit ondiep water, een slibgeul en enkele diepe (zandwin)putten. Het project Eerste fase Marker Wadden loopt tot eind 2020. De vijf eilanden en de slibgeul zijn naar verwachting medio 2018 gereed.
3. Marker Wadden is een icoon van de Nederlandse waterbouw en biedt ruimte voor het genereren van kennis en innovatie op het gebied van onder meer bouwen met slib, zandige keringen, ecologie en governance. KIMA is door de partijen opgericht met als specifiek doel deze kennis en innovatie te ontwikkelen en te presenteren.
4. De resultaten van KIMA kunnen worden ingezet bij de evaluatie van uitgevoerde stappen en optimalisatie van volgende aanlegfasen Marker Wadden.
5. Daarnaast richt KIMA zich op het generiek maken van specifieke kennis ten behoeve van aanleg- en beheermaatregelen in grote watersystemen, zowel nationaal en internationaal (de zogenaamde *Business Case*).
6. Ten behoeve van bovenstaande punten 3, 4 en 5 is het thema Marker Wadden expliciet in het Nederlands Kennisprogramma Water en Klimaat (NKWK) opgenomen.
7. KIMA richt zich in eerste instantie op de eerste fase Marker wadden maar kijkt ook naar uitbreiding bij mogelijke vervolgprojecten in de directe omgeving.
8. De partijen zullen zich inspannen om meer middelen te genereren voor het onderzoek en synergie creëren door verbinden van soortgelijke projecten met KIMA.
9. KIMA staat open voor onderzoek van andere organisaties en KIMA partijen zullen zich inspannen deze aan te trekken;

In 2016 zijn de Partijen een gezamenlijk traject gestart om het bovenstaande inhoudelijke, organisatorisch en financieel vorm te geven

Partijen de intentie hebben met elkaar en ten laste van het programmabudget samen te werken bij de voorbereiding, uitvoering en uitbouw van het Kennis- en innovatieprogramma KIMA en maken hiervoor de volgende afspraken.

Artikel 1 Begrippenkader

Dit begrippenkader bevat een nadere beschrijving van begrippen die in deze intentieverklaring worden gebruikt.

1. Programma

Monitoring, onderzoek en innovatie op Marker Wadden vormen de kern van KIMA. Het doel van KIMA is leren van de aanleg en adaptieve kennis genereren voor de verdere ontwikkeling van Marker Wadden ('learning by doing'). KIMA is daarom onlosmakelijk verbonden met het aanlegprogramma Marker Wadden. KIMA levert een bijdrage aan het versterken van de kennispositie van Nederland op het gebied van ecologie, waterbouw en water governance. Het programma van het KIMA bestaat uit drie thema's:

- Bouwen met slib en zand,
- Ecosysteem van waarde,
- Adaptieve governance.

Partijen stellen gezamenlijk een jaarprogramma op. Intentie is om bij ondertekening een meerjarig onderzoeksprogramma vast te stellen voor de drie KIMA thema's.

2. Marker Wadden

Een archipel van natuureilanden met bijbehorend onderwaterschap, verspreid over een gebied van circa 10.000 hectare, globaal gelegen tussen Lelystad en Enkhuizen. De aanleg van de eerste fase van Marker Wadden is de verantwoordelijkheid van de samenwerkingspartners: Natuurmonumenten, Ministerie LNV, Ministerie IenW, Provincie Flevoland, verenigd in de stuurgroep Marker Wadden. KIMA heeft geen rol in de aanleg Marker Wadden, behalve dat het onderzoeksprogramma in nauwe afstemming met het uitvoeringsalliantie Marker Wadden wordt uitgevoerd, vooral daar waar het gaat om de realisatie van de onderzoek infrastructuur die integraal onderdeel uitmaakt van de aanleg Marker Wadden.

3. Programmabudget

Het voor het programma beschikbare budget bestaat in ieder geval uit de door Rijkswaterstaat, Natuurmonumenten, Deltares, en EcoShape in te brengen middelen, zoals omschreven in artikel 7. Andere partijen kunnen aanvullende middelen aan het Programmabudget toevoegen. Partijen stellen een half jaar na ondertekening van deze verklaring een gezamenlijke begroting op.

Artikel 2 Doel en reikwijdte van de intentieverklaring

Doel van deze intentieverklaring is onder meer het vastleggen van de wijze waarop:

- a) de samenwerking tussen partijen verloopt,
- b) wat de motivatie en verantwoordelijkheden zijn van partijen en
- c) hoe de organisatie, aansturing, planning, communicatie en financiering van het programma plaatsvindt.

Artikel 3 Doel en begrenzing van het programma

a) Onderzoek partners

KIMA verbindt toegepast en fundamenteel onderzoek. KIMA faciliteert en coördineert het onderzoeksprogramma. Uitbreiding van het programma is gewenst en hier staat KIMA voor open. Nieuw onderzoek dient in brede zin aan te sluiten bij de drie KIMA thema's, een aanvulling te zijn op bestaande programma, eigen financiering met zich mee te brengen en geen conflicterende belangen

met het lopende onderzoek te creëren. Deelnemers die mee willen doen in KIMA krijgen de beschikking over fysieke faciliteiten en maken deel uit van de data uitwisseling community.

De beheerders Natuurmonumenten en Rijkswaterstaat stellen Marker Wadden e.o. beschikbaar als een zowel fysieke- als data-infrastructuur voor zover mogelijk en niet strijdig met gemaakte afspraken over beheer.

b) Kennisplatform Markermeer/IJmeer

KIMA draagt bij aan het voorgenomen Kennisplatform Markermeer/IJmeer door het verbinden van KIMA-onderzoek met de resultaten van eerdere onderzoeksprogramma's, zoals de Autonome Neergaande Trendstudie in het IJsselmeergebied en naar de ontwikkeling van een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES).

c) Monitoring

KIMA neemt de coördinatie en uitvoering van monitoring en de evaluatie op zich. Dit heeft grote voordelen omdat dan een goede afstemming tussen monitoring en onderzoek geborgd wordt, evenals een geïntegreerd beheer van onderzoeks- en monitoringdata. KIMA zal zich inspannen om de financiële middelen hiervoor te genereren. De intentie is om bij ondertekening van deze verklaring een integraal monitorings- en evaluatieplan Marker Wadden vast te stellen op basis waarvan de monitoring gestart kan worden.

d) Living Lab

Het gehele gebied Marker Wadden is een Living Lab, waar onderzoek en experimenten kunnen worden uitgevoerd door overheid, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en bedrijfsleven (Gouden Vierhoek) om onderzoek te doen, innovaties te ontwikkelen en kennis ten toon te spreiden voor belangstellenden uit binnen- en buitenland. Veldonderzoek en experimenten ter plekke kunnen alleen worden uitgevoerd na toestemming van de beheerder.

e) Veldstation

Als onderdeel van het living lab overweegt Natuurmonumenten een veldstation te ontwikkelen op het eerste eiland, dat kan dienen als basisfaciliteit voor de aan KIMA deelnemende organisaties. Partijen ontwikkelen een regeling waarop het exploitatietekort kan worden gedekt middels een gebruiksovereenkomst tussen Natuurmonumenten en de overige aan KIMA deelnemende partijen. In een afzonderlijke overeenkomst worden afspraken over gebruik van deze faciliteit vastgelegd.

f) Data- en kennismanagement

KIMA heeft een belangrijke taak in de bundeling, het beheer en de verspreiding van de kwalitatief goede data, de ontwikkelde tools en de opgedane kennis. Om de meerwaarde van Marker Wadden als Living Lab te waarborgen is een professionele uitwisseling van data onontbeerlijk. De informatie uit de diverse onderzoeken, metingen en proeven wordt centraal gebundeld, opgeslagen, beschermd en beschikbaar gemaakt. De intentie is om als onderdeel van de samenwerking met de overige thema's binnen NKWK, een systeem op te zetten in de vorm van een digitale „kennisbank“.

Uiterlijk één jaar na ondertekening zal een plan rond data- en kennismanagement worden opgesteld voor het onderzoek dat plaatsvindt onder de KIMA vlag. Het plan zal in nauwe samenwerking geschreven worden met andere thema's binnen NKWK met het doel synergie te bereiken.

Artikel 4 Motivatie en verantwoordelijkheden partijen

De Gouden Vierhoek van de Topsector Water is vertegenwoordigd door de partners binnen KIMA. De verantwoordelijkheden en belangen van de partners in KIMA zijn als volgt:

1. Ministerie IenW, Rijkswaterstaat

Verantwoordelijke voor beheer en onderhoud van de omgeving van de Marker Wadden, behalen doelen voor het gehele watersysteem (TBES, KRW en N2000), monitoring en kennis van het gehele watersysteem Markermeer, IJsselmeer. Daarnaast verantwoordelijk voor kennisontwikkeling ten aanzien van innovatief beheer en inrichting van Grote Wateren.

RWS verzorgt in KIMA de relatie met de overheid.

2. Natuurmonumenten

Initiatiefnemer Marker Wadden, samen met RWS verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de eerste fase, verantwoordelijk voor beheer, voorzieningen en gebruik. Vanaf begin 2021 verantwoordelijk voor het beheer van de aangelegde Marker Wadden. Natuurmonumenten is tevens initiatiefnemer van het elders gefinancierde ecologisch onderzoek Natuur in Productie.

Natuurmonumenten verzorgt in KIMA de relatie met het aanlegteam Marker Wadden en de verbinding met het Natuur in Productie onderzoek.

3. EcoShape

EcoShape voert het publiek-private innovatie programma Building with Nature uit. In dit programma werken aannemers, ingenieursbureaus, kennisinstellingen, overheidspartijen en NGO's samen om de kennis en expertise rond Bouwen met de Natuur te vergroten middels pilot projecten. EcoShape richt zich op het ontwikkelen van kennis ten behoeve van het ontwerp, bouw en beheer van waterbouwkundige werken, die via het principe van bouwen met de natuur tot stand komen. Uitgangspunt is dat deze werken verschillende functies combineren en daarmee tegemoet aan maatschappelijke behoeften. Bij de kennisontwikkeling wordt gewerkt in de geest van de topsector gedachte: bedrijven, overheid en kennisinstellingen programmeren gezamenlijk en voeren ook gezamenlijk uit. Marker Wadden biedt alle elementen die van toepassing zijn op een geschikte Building With Nature Pilot.

Het EcoShape consortium verzorgt in KIMA de relatie met aannemers, ingenieursbureaus, kennisinstellingen, overheidspartijen en NGO's, voor zover lid van EcoShape, met uitzondering van de ondertekenaars van deze intentieverklaring

4. Deltares

Deltares is een onafhankelijk kennisinstituut en heeft geen directe publieke verantwoordelijkheid. Deltares wil als kenniscoördinator en innovatiepartner samen met partners een samenhangend onderzoek programma opstellen. Deltares wil daarnaast 'hands on' betrokken zijn bij zowel toegepast als fundamenteel onderzoek. De drijfveer voor Deltares is de vraag hoe we natuur kunnen ontwikkelen als onderdeel van een ecologisch gezond watersysteem op een duurzame en een kostenefficiënte en wijze.

Deltares verzorgt in KIMA de relaties met kennisinstututen die niet binnen het EcoShape consortium gaan werken en universiteiten.

Artikel 5 Planning

1. In de voorfase zijn partijen gestart met een rompprogramma KIMA
2. De komende jaren zal het programma worden uitgebreid naar mate er meer budget beschikbaar komt. De KIMA partners zullen zich inspannen om het programma te laten groeien.
3. Deze intentieverklaring wordt één jaar na ondertekening geëvalueerd en zo nodig geüpdatet of omgezet in een samenwerkingsovereenkomst.
4. Het programma loopt tot 31 december 2022. In het laatste jaar wordt een evaluatierapportage gepresenteerd.
5. De Consortium overeenkomst Stichting EcoShape loopt af op 31-12-2020. De toegezegde bijdrage van EcoShape is geldend tot deze datum. Deelnemende partijen in EcoShape spreken de intentie uit ook na 31-12-2020 de continuïteit van KIMA te borgen. Zo nodig worden hier t.z.t. nadere afspraken over gemaakt.

Artikel 6 Organisatie

1. De programmaorganisatie bestaat uit een stuurgroep en themagroepen. Tussen stuurgroep en themagroepen staat een kernteam voor de dagelijkse leiding van het programma. De stuurgroep is verantwoordelijk voor de uitvoer van KIMA en is opdrachtgever voor de thema's. In de themagroepen vindt de planning, uitvoering en afstemming van het onderzoek plaats.

2. De stuurgroep en de themagroepen dragen zorg voor kennisuitwisseling met andere, buiten Marker Wadden, gelijksoortige projecten en binnen NKWK.
3. In het kernteam zitten in ieder geval een Programmamanager en de Programmacoördinator. Zij verzorgen de inhoudelijke rapportage naar de stuurgroep.
4. De financiële verantwoording verloopt tussen individuele partner en financier.
5. Voor het toetreden van nieuwe partijen worden criteria opgesteld door de stuurgroep (zie artikel 3 – onderzoek partners).

Stuurgroep KIMA

De stuurgroep bestaat uit de partijen van deze intentieverklaring. De stuurgroep vergadert gewoonlijk 3, maar minimaal 1 maal per jaar.

Kernteam

Het kernteam bestaat uit de partijen van deze intentieverklaring en krijgt opdracht van de stuurgroep om de uitvoering van het programma te managen. Het kernteam is hiermee gedelegeerd opdrachtgever. Het kernteam rapporteert de voortgang (inhoudelijk/financieel) aan de stuurgroep. Het kernteam zorgt voor het operationele management van het programma.

Themagroepen

In de Themagroepen wordt het meest concrete werk gedaan en bestaan uit de onderzoekers actief binnen de drie KIMA thema's zowel van de toegepaste kennis als fundamentele kennis kant.

Artikel 7 Financiële afspraken

Voor de uitvoering van het programma KIMA zal een begroting worden opgesteld, inclusief het datamanagement en de exploitatie van het veldstation. Partijen hebben de intentie om de volgende financiële investering te plegen ten behoeve van de kosten van uitvoering van het programma.

Kostendekking

1. In de stuurgroep KIMA vergadering van 5 november 2015 hebben RWS, EcoShape en Deltares zich bereid verklaard ieder een eigen meerjarige financiële bijdrage te leveren. De jaarlijkse bijdrage van EcoShape zal bestaan uit €75.000,- cash. RWS is bereid €200.000,- per jaar voor 5 jaar in te zetten t.b.v het programma. Voor zo ver het binnen de scope van EcoShape past, loopt deze financieringsstroom voor ca €150.00,- in ieder geval tot en met het jaar 2020, via EcoShape. Samen met de gelden van EcoShape mobiliseert dit maximaal een eigen bijdrage van de partners van €112.500,-. Deltares is bereid onderzoeksmiddelen van gelijke omvang in te zetten, bestaande uit in-kind en cash bijdrages van rond de €200.000,- per jaar met een looptijd van 5 jaar.
2. RWS levert de programmamanager KIMA en financiert de programmacoördinator direct via Deltares.
3. Natuurmonumenten heeft de intentie bij te dragen aan KIMA door onder meer:
 - Beschikbaar stellen van een veldstation. Deze komt beschikbaar voor de onderzoekers onder de voorwaarde van een vooraf afgesproken gebruiksvergoeding met de KIMA partners.
 - Begeleiding ecologisch onderzoek (capaciteit).
 - Transport van onderzoekers naar Marker Wadden.
 - Monitoring op afgesproken onderdelen.
4. Ter ondersteuning van de monitoring en onderzoek is een additioneel budget van 1.5 miljoen euro ter beschikking gesteld door het Ministerie van IenW; de aansturing van dit budget wordt onder het regime van stuurgroep KIMA geplaatst, waarbij een finaal akkoord aan de fondsbeheerder van het Deltafonds wordt gevraagd (ic DGWB). De financieringsstroom hiervan loopt via RWS. De verdeling hiervan zal zijn 2/3 voor monitoring en 1/3 voor het onderzoeksprogramma. Een deel van het onderzoeksbudget hieruit zal gekoppeld worden aan de NWO-call Nature Based Solutions, Bouwen met slib en zand.
5. De financiering van het fundamentele onderzoek kan via diverse wetenschappelijke fondsen plaatsvinden. Op dit moment loopt er onderzoek gefinancierd door NWO-STW (Smart Ecosystems en Smart Governance) en het Gieskes Strijbis fonds (Natuur in productie). Bij de uitvoering zijn diverse Nederlandse universiteiten betrokken, maar ook kennisinstituten.

6. KIMA partijen zullen zich gezamenlijk inspannen om extra financiering voor onderzoek aan te trekken. Te denken valt aan TKI gelden, NWO subsidies, combinatie met EU onderzoeksprojecten (H2020) of andere onderzoeksbudgetten

Artikel 8 Beheersing en verdeling van risico's

De programmering van het onderzoek binnen KIMA wordt gezamenlijk gedaan maar de financiering is ieders eigen verantwoordelijkheid. Er is nog weinig ervaring met deze nieuwe aanpak en de risico's zijn daarom ook niet duidelijk. Vroegtijdige bijsturing op basis van de ervaringen is daarom van essentieel belang. Eén jaar na ondertekening van de intentieverklaring zal daarom een evaluatie plaatsvinden. Op basis van de ervaring wordt de intentieverklaring geüpdatet. Er kan ook besloten worden dat een andere vorm zoals een samenwerkingsovereenkomst nodig is.

Artikel 9 Verantwoording

Het kernteam rapporteert bij elke vergadering aan de stuurgroep de voortgang van het programma. De aard van de rapportage wordt telkens de stuurgroep vergadering besproken, maar zal in ieder geval ingaan op de voortgang van het onderzoek en nieuwe aangegane verplichtingen.

In het laatste jaar van het programma in 2022 stelt het kernteam een opleverdocument op van de evaluatie van de samenwerking binnen KIMA en van de behaalde resultaten. Dit opleverdocument wordt uiterlijk 3 maanden na afloop van het programma ter vaststelling aangeboden aan de stuurgroep.

Artikel 10 Communicatie en disseminatie

Het succes van het programma staat of valt met de actieve verspreiding van de resultaten en bevindingen. Partijen leveren een actieve bijdrage aan de inbreng en disseminatie van resultaten. Een half jaar na ondertekening van de intentieverklaring zal een KIMA communicatieplan worden opgesteld en aan de stuurgroep worden voorgelegd.

Artikel 11 Begin en einde Intentieverklaring

Deze intentieverklaring eindigt bij afloop van het Programma, 31 december 2022; of zoveel eerder als deze intentieverklaring tussentijds door partijen wordt beëindigd.

Deze intentieverklaring is op 7 maart 2018 ondertekend in viervoud door

Voor Rijkswaterstaat,
Dr. R. Allewijn

Voor EcoShape
Ir H.E. Nieboer

Voor Deltares
Ir M.T.J.H. Smits

Voor Natuurmonumenten
Dhr. T. Wams